

Self Reflection

งานศึกษา วิจัยในประเด็นเรื่องความรุนแรงในครอบครัว เป็นประเด็นสำคัญอันดับแรกเริ่มที่ได้รับความสนใจมาอย่างเนิ่นนานในวงวิชาการสตรีนิยมตะวันตก ที่อิทธิพลของการตื่นตัวในประเด็นผู้หญิง และความรุนแรงได้แผ่ขยายไปทั่วโลกตามการตระหนักรู้ถึงสิทธิ เสรีภาพของมนุษย์ชน ซึ่งมีผู้หญิงเป็นประชากรอีกครั้งหนึ่งในโลก พื้นที่เบื้องต้นที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างมากที่สุดต่อการวิเคราะห์ความรุนแรงในชีวิตผู้หญิง คือ พื้นที่ครอบครัวที่เป็นสถาบันของการเลี้ยงดูผู้หญิง-ผู้ชายไว้ด้วยกันอย่างถูกกฎหมายภายใต้สถาบันของการแต่งงาน และการสืบพันธุ์ แม้สถาบันครอบครัวจะเป็นหน่วยพื้นฐานที่ถูกต้องทางกฎหมาย แต่ในอีกด้านหนึ่งครอบครัวกลับกลายเป็นพื้นที่แห่งความเป็นส่วนตัวที่ห่างไกลจากเงื้อมมือแห่งความถูกต้องทางกฎหมาย ที่ความยุติธรรมไม่สามารถครอบคลุม และปกป้องสิทธิ เสรีภาพ ของชีวิตลูกผู้หญิงที่อยู่ภายใต้พื้นที่ของความเป็นส่วนตัวไว้ได้ อีกทั้งครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานในการบ่มเพาะ รักษา ความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศเอาไว้ อันส่งผลให้ครอบครัวกลายเป็นสถาบันที่สามารถก่อให้เกิดความรุนแรงกับผู้หญิงได้ตลอดเวลา ดังนั้นครอบครัวจึงถูกนำมาวิเคราะห์ในฐานะที่เป็นหน่วยย่อยของการดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมระหว่างชาย-หญิง

กระแสของการตระหนักรู้ดังกล่าวนี้ได้ส่งผลถึงการตื่นตัวในสังคมไทย เช่น การเกิดขึ้นขององค์กร NGOs ที่เกี่ยวกับผู้หญิงเช่น มูลนิธิผู้หญิง, การจัดตั้งสายด่วนฮอตไลน์เพื่อให้คำปรึกษากับผู้หญิงที่ต้องการความช่วยเหลือจากความรุนแรง, ศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบความรุนแรง โครงการอบรมอาชีพให้กับผู้หญิงเพื่อให้ผู้หญิงสามารถพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ในแวดวงวิชาการของสังคมไทยเองก็ได้รับการกระตุ้น สนับสนุนให้เกิดการศึกษา วิจัยเกี่ยวกับประเด็นความรุนแรงในครอบครัวขึ้นเป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าของการศึกษา วิจัยประเด็นความรุนแรงในครอบครัวในแวดวงวิชาการไทยนั้นค่อนข้างหยุดนิ่ง แม้จะมีงานศึกษา วิจัยจากประสบการณ์ผู้หญิงที่มีประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวผลิตออกมาอย่างต่อเนื่อง แต่งานศึกษาเหล่านั้นล้วนแล้วแต่กลับไปตอกย้ำภาพเหมารวมของผู้หญิง ผู้ชาย ในบริบทของความเป็นครอบครัว และสร้างข้อสรุปทั่วไปทางทฤษฎีขึ้นมา ซึ่งไม่สามารถสร้างงานศึกษา วิจัยที่มีความหลากหลาย และมีมิติในการสร้างมุมมองที่แตกต่างไปจากการศึกษา วิจัยที่มีมาก่อนหน้านั้นมากนัก

จุดเริ่มต้นของจุดยืนที่แตกต่างกัน

จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัยประเด็นความรุนแรงในครอบครัวในสังคมไทยที่ผ่านมา ทำให้ฉันได้เห็นจุดอ่อนที่สำคัญประการหนึ่งคือ การศึกษา วิจัยที่เกิดขึ้นจาก “คนนอก” ประสบการณ์กับการศึกษา วิจัยที่เกิดขึ้นจาก “คนใน” ประสบการณ์ ทำให้ได้ผลของมุมมอง และการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามสิ่งที่ฉันต้องการกล่าวคือ ฉันไม่ได้หมายความว่า งานศึกษาจากคนในประสบการณ์เป็นสิ่งที่สมบูรณ์ ถูกต้อง เชื่อถือได้มากที่สุด ส่วนงานศึกษาจากคนนอกประสบการณ์เป็นงานศึกษาที่ไม่สมบูรณ์ ไม่ถูกต้อง ฉันเคารพและเห็นคุณค่าของงานศึกษา วิจัยประเด็นความรุนแรงในครอบครัวทุกชิ้นที่ผ่านมา ในแง่ของการเปิดเผย ศึกษา วิเคราะห์เรื่องราวนี้ อย่างเป็นระบบระเบียบและเปิดเผยให้สาธารณชนได้ตระหนักรู้ ซึ่งได้สะท้อนให้เห็น ความสนใจ และความกังวลใจของผู้ศึกษา วิจัยที่มีต่อปัญหานี้ ที่ส่งผลโดยตรงกับชีวิตของผู้หญิงที่เป็นมนุษยชาติอีกครั้งหนึ่งของโลก อีกทั้งได้สร้างพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของงานศึกษา วิจัยประเด็นความรุนแรงในครอบครัว และขับเคลื่อนให้งานศึกษา วิจัยประเด็นนี้ก้าวต่อไป ภายใต้งานวิจัย และข้อจำกัดของผู้ศึกษา วิจัยแต่ละคน

จุดยืนญาณวิทยาทางสตรีนิยมคือ การสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ มุมมอง ความคิด ความรู้สึกของผู้หญิงเอง โดยที่ทฤษฎีที่มีการศึกษามาก่อนหน้านั้นเป็นแค่เพียงส่วนสนับสนุนความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้หญิง ซึ่งงานลักษณะนี้ในสังคมไทยยังขาดแคลน งานศึกษา วิจัยประเด็นความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบความถูกต้องทางทฤษฎีที่มีมาก่อนทั้งในสังคมไทยหรือสังคมตะวันตก ซึ่งเป็นเหตุผลที่ฉันพยายามชี้ให้เห็นว่างานวิชาการในสังคมไทยกับประเด็นเรื่องความรุนแรงในครอบครัวค่อนข้างหยุดนิ่ง

สิ่งที่ฉันต้องการนำเสนอคือ การเปิดพื้นที่ให้กับการศึกษาประสบการณ์จากการตกผลึกทางความรู้ของผู้มีประสบการณ์ จะนำมาสู่คุณูปการอีกมากมายในแวดวงการศึกษา วิจัยในสังคมไทย อันจะนำไปสู่การต่อยอดของการวิจัยในแนวนี สิ่งสำคัญที่ฉันต้องการสื่อสารคือ การเปิดกว้างทางความคิดที่ไม่ยึดติดอยู่กับกรอบทางการศึกษา หรือประเพณีปฏิบัติของการสร้างองค์ความรู้แบบเดิม จะก่อให้เกิดงานศึกษา วิจัยที่ให้มุมมองทางการคิด วิเคราะห์ที่แตกต่างหลากหลาย และมีมิติมากขึ้น จากการเปิดพื้นที่ให้กับการสร้างองค์ความรู้ผ่านประสบการณ์ส่วนตัวของผู้หญิง ซึ่งนำมาสู่การเติมเต็มส่วนที่ขาดหายไปกับรูปแบบการศึกษา วิจัยแบบเดิม ภายใต้งานวิจัยของสตรีวิทยาของศาสตร์กระแสหลักที่ให้ความสำคัญ และเคร่งครัดกับความเป็นกลาง

ความไม่มีอคติของผู้ศึกษา วิจัย นัยยะนี้คือการที่ผู้ศึกษา วิจัย ไม่มีตัวตน ความคิดเห็น ความรู้สึก และอารมณ์ร่วมในงานศึกษา หรือสิ่งที่ศึกษา อันจะนำมาซึ่งความน่าเชื่อถือ การตรวจสอบได้ ความเป็นกลาง และการสร้างบทสรุปทั่วไปของงานศึกษา ที่ซึ่งนักสตรีนิยมวิพากษ์ว่าคุณสมบัติที่เป็นสากลของศาสตร์กระแสหลักนี้ สะท้อนให้เห็นพื้นที่ในการสร้างอำนาจ และครอบงำทางความรู้ของผู้ชาย ที่ไม่ให้คุณค่า กีดกัน ประสพการณ์ ความรู้สึก อารมณ์ สัญชาตญาณ ฯลฯ อันเป็นพื้นที่ในการสร้างความรู้แบบผู้หญิง

ดังนั้นงานวิชาการทางสตรีศึกษาจึงนำเสนอวิธีวิทยาที่ให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับวิธีวิทยาสากลของผู้ชาย ด้วยการแสดงจุดยืนในการสร้างความรู้ที่ผู้ศึกษา วิจัยไม่สามารถแยกขาดจากอารมณ์ ความรู้สึก ของตนเองออกจากสิ่งที่ศึกษาได้ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นตัวตนของผู้ศึกษา และความเป็นองค์ประธานในงานศึกษา ซึ่งการตระหนักรู้ถึงสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญในกระบวนการของการสร้างความรู้จากประสบการณ์ของผู้หญิง อีกทั้งได้สื่อให้เห็นว่างานศึกษาวิจัยในแนวสตรีนิยมนี้ ได้ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความรู้ที่ให้คุณค่า และความหมาย พร้อมทั้งยืนยันกับทุกสรรพสิ่งที่ถูกกีดกัน กดทับ และไม่ถูกให้คำนิยาม สิ่งที่ไม่ใช่เพียงแค่ผู้หญิง หากแต่เป็นสิ่งที่ สัมผัสไม่ได้ (untouchable) ไม่ใช่ผู้ชาย (unmanly) ไม่ใช่คนผิวขาว (nonwhite), คนไม่รู้หนังสือ (illiterate), สิ่งที่ไม่มองเห็น (invisible) อันนำมาซึ่งการเปิดกว้างทางโอกาสของการกระตุ้นให้เกิดการสร้างความรู้ที่เน้นย้ำถึงการให้ความเคารพในความแตกต่าง หลากหลายที่รวมตัวกันอยู่ในสังคมโลกนี้¹

งานทางด้านสตรีนิยมที่ให้คุณค่ากับงานเขียนประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงนั้น ส่วนใหญ่มักเริ่มจากการตระหนักรู้ทางตัวตนของตัวเองก่อน จึงนำมาสู่การให้คุณค่าของตัวเอง ดังนั้นงานส่วนใหญ่จึงมักเริ่มจากชีวิตของตนเอง หรือคนใกล้ชิด เช่น แม่ ย่า ยาย ในพื้นที่ส่วนตัว เช่น บ้าน ห้องนอน ห้องครัว พื้นที่ที่ผู้หญิงผูกพัน เพราะพวกเธอเหล่านั้นรู้ดีว่าประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงตัวเล็กๆอีกเป็นจำนวนมากที่ใช้ชีวิตอย่างธรรมดาสามัญด้วยการเลี้ยงลูก ดูแลบ้านไม่ได้ถูกให้คุณค่า ไม่ได้ถูกให้ความหมายจากงานศึกษากระแสหลัก และยังถูกเบียดทับด้วยการยกย่องประสบการณ์ของผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่ผู้ชาย เช่น วีรสตรีหญิง, ประธานาธิบดีหญิง, ผู้บริหารหญิง ฯลฯ

¹Adrienne Rich, "The Kingdom of The Fathers," Feminism : Critical Concepts in Literary and Cultural Studies p. 81.

สิ่งที่ฉันต้องการชี้ให้เห็นคือ ผู้หญิงทุกคนไม่ว่าจะมีความคิด ทัศนคติ และจุดยืนทางความคิดแบบสตรีนิยมได้ ในขณะที่ผู้ชายอีกหลายๆคนสามารถมีความคิด จุดยืนแบบสตรีนิยมได้

การที่วิทยาแบบสตรีนิยมสร้างพื้นที่แห่งการแสดงออกทางตัวตน และองค์ประธานในการศึกษาให้กับผู้ศึกษา วิจัยแล้ว สิ่งสำคัญที่ตามมาคือ การกลับมาทบทวนตนเอง (Reflexivity) ซึ่งเกี่ยวพันโดยตรงกับตัวตนของผู้ศึกษา วิจัย การทบทวนตนเองนี้เป็นความคิดหลักที่อ้างถึงการสะท้อนตัวตนว่า องค์ประธานของผู้ศึกษามีอิทธิพลต่องานศึกษาอย่างไร และในทางกลับกัน งานศึกษามีอิทธิพลอย่างไรกับตัวตนของผู้ศึกษา

บทสรุปจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัว

จากประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของฉันทำให้ได้เรียนรู้ว่า ภาพเสนอของความเป็นครอบครัวที่อบอุ่น และสมบูรณ์ที่รัฐสนับสนุนนั้น เป็นมายาคติที่กดทับ ครอบครัวที่แตกต่างกันให้กลายเป็นอื่น และกลายเป็นความไม่ปกติ ขณะเดียวกันได้กดดันผู้หญิงและผู้ชายให้อยู่ภายใต้บทบาทและหน้าที่ของการเป็นพ่อ และการเป็นแม่ที่ดี ที่สมบูรณ์ตามความคาดหวังของสังคม

นอกจากนี้แม้ครอบครัวของฉันจะเป็นพื้นที่แห่งความรุนแรงมาก่อน แต่ทว่า ฉันไม่ได้มองว่าครอบครัวเป็นพื้นที่ที่กดขี่ ครอบครัวผู้หญิงอย่างเบ็ดเสร็จ โดยที่ผู้หญิงเป็นแค่เพียงผู้ถูกกระทำที่ไม่มีอำนาจโดยสิ้นเชิง ครอบครัวสำหรับฉันคือ อาณาบริเวณที่เป็น “สีเทา” ที่สามารถเป็นได้ทั้งพื้นที่แห่งการกดขี่ ควบคุม และเป็นพื้นที่แห่งอำนาจ หรือการปลดปล่อยผู้หญิงได้ในขณะเดียวกัน อย่างไรก็ตามในทุกขณะของการปฏิสัมพันธ์กันของคนในครอบครัว ผู้ชายก็สามารถเป็นฝ่ายสูญเสียอำนาจ และถูกกดขี่ กดดันได้จากคุณสมบัติของความเป็นชายในตัวตน ซึ่งนำมาสู่การปฏิเสธ หรือการแปลกแยก โดดเดี่ยวจากสมาชิกคนอื่นๆในครอบครัว

จากวิธีการต่อสู้ ต่อรองกับอำนาจของแม่ที่ฉันได้เรียนรู้ และทำให้ได้ตระหนักว่าเรื่องเล่า และการนิทานของแม่ การใช้คำพูดที่แสนจะธรรมดาแต่ทรงอำนาจมากที่สุด อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสนใจคือ เรื่องเล่า และการนิทานของแม่นั้น เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากความรัก กับดักสำคัญของการผูกพันชีวิตผู้หญิงเข้ากับการแต่งงานแบบรักต่างเพศ และจองจำผู้หญิงให้อยู่ภายใต้สถาบันครอบครัว หน่วยพื้นฐานของการกดขี่ผู้หญิงอย่างถูกกฎหมาย

แม่ได้แสดงให้เห็นว่า ความรักของแม่ ไม่คับแคบเพียงแค่อารมณ์รักฉันที่ชั่วสาวเท่านั้น แม่ต่อสู้ ต่อรองกับอำนาจแห่งความรุนแรง อำนาจแห่งการทำลายล้างด้วยอำนาจแห่งความรัก ทุกครั้งที่แม่เล่าเรื่องพ่อ หรือนินทาพ่อ มันจะเต็มไปด้วยถ้อยคำของความรัก ความเข้าใจ ความใส่ใจ ซึ่งส่งผลให้อำนาจของแม่เป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์ เป็นอำนาจแห่งการเยียวยา รักษาบาดแผล สามารถประสานรอยร้าวที่เกิดจากความรุนแรงในครอบครัว และสานสายใยแห่งความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูกให้เป็นครอบครัวฉันดำรงอยู่ได้ถึงปัจจุบันนี้

แม้เหตุผลของการที่แม่ต่อสู้คือ การที่แม่ต้องการธำรงไว้ซึ่งความเป็นครอบครัว ที่ถูกวิเคราะห์ว่าเป็นหน่วยทางสังคมพื้นฐานของการกตัญญู ควบคุม ครอบงำผู้หญิงให้ตกอยู่ในความสัมพันธ์แห่งอำนาจที่เสียเปรียบ ซึ่งทำให้ฉันย้อนกลับไปตั้งคำถามว่า ทำยที่สุดแล้ว การต่อสู้ของแม่ด้วยการรักษาครอบครัวเอาไว้ ก็ไม่ต่างอะไรกับการธำรง รักษาไว้ซึ่งระบบปิตาธิปไตย ที่ผู้ชายเป็นใหญ่ แต่จากประสบการณ์การต่อสู้ของแม่ที่ผ่านมา ทำให้ฉันเห็นว่าการตั้งคำถาม และการพยายามหาคำตอบของฉันไม่มีความหมาย และไม่มีความสำคัญใดๆเลย เมื่อแม่ได้ปฏิบัติให้ฉันเห็นแล้วว่า ไม่ว่าจะอย่างไรเรายังคงต้องอยู่ภายใต้ระบบปิตาธิปไตย ภายใต้ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ชาย และผู้หญิง แต่วิธีการของการดำรงชีวิตให้อยู่รอด และการต่อสู้ ต่อรองกับอำนาจในระบบต่างหากเล่าที่เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะนั่นคือการได้มาซึ่งอำนาจที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์แห่งอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคม

แต่คำถามที่ค้างคาใจ

งานศึกษาชิ้นนี้เป็นงานเขียนประสบการณ์ชีวิตของแม่ฉัน และตัวฉันเอง แม้ว่าการศึกษาชิ้นนี้จะเป็นการเขียนชีวิตของตัวเอง แต่สิ่งที่ฉันได้เรียนรู้คือ งานเขียนประสบการณ์ โดยเฉพาะประสบการณ์ส่วนตัวนั้น เป็นงานที่ยากที่สุดงานหนึ่ง ฉันใช้เวลาอย่างมากในการคิดว่า ฉันควรจะเริ่มต้นจากอะไร ดำเนินเรื่องอย่างไร จบที่ตรงไหน และที่สำคัญคือ ฉันจะทำงานเขียนของฉันให้แตกต่างไปจากงาน “ตีแผ่” หรือ งาน “เปลือยตัวตน” ของผู้เขียนอื่นๆที่วางอยู่บนแผงหนังสืออย่างดาษดื่นได้อย่างไร อย่างไรก็ตามฉันไม่เคยแม้แต่จะคิดดูงานเขียนประสบการณ์ทุกประเภทเลย เพราะอย่างน้อยที่สุด ผู้เขียนเหล่านั้นก็ “กล้าหาญ” ในการออกมาเปิดเผยเรื่องราวประสบการณ์เฉพาะตัวให้สาธารณชนได้รับรู้ด้วยตัวเอง

ที่สำคัญงานเขียนประสบการณ์ส่วนตัวนั้นถูกตั้งคำถาม ต่อต้าน โจมตีจากงานวิชาการ กระแสหลักในสังคมไทยถึงความถูกต้อง ความเป็นกลาง ความชอบธรรม ความน่าเชื่อถือ และ

ความเป็นบทสรุปทั่วไป ฯลฯ จากงานวิชาการกระแสหลักว่าอยู่ที่ตรงไหน เพราะงานเขียนชนิดนี้ไม่เคยมีพื้นที่อยู่ในแวดวงงานวิชาการในสังคมเลย

และที่น่าสังเกตคือ เป็นเรื่องน่าแปลกใจอย่างยิ่งที่เมื่อใดก็ตามที่พวกเรา (ผู้หญิง) กล่าวหาญที่จะก้าวข้ามผ่านความอาย ความห่อหุ้ม ผลกระทบจากสังคมรอบข้าง เพื่อพูดถึงประสบการณ์ความเจ็บปวดในชีวิตของพวกเราด้วยตัวเอง กลับถูกโต้ตอบ และถูกตั้งคำถามถึงความถูกต้องความเป็นไปได้กับสิ่งที่พวกเราพยายามสื่อสารกับคนในสังคม อีกทั้งได้รับการดูถูก เยาะเย้ย ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับบาดแผล ความเจ็บปวดในชีวิตของพวกเรา เช่น กรณีซึมเศร้า สิ่งที่ถูกวิเคราะห์อันดับแรกคือ ผู้หญิง ที่กลายเป็นเหยื่อจากความรุนแรง เหยื่อทางสังคมจากผู้คนรอบข้าง และสื่อมวลชน เช่น ผู้หญิงแต่งตัวยั่ววนอารมณ์ทางเพศผู้ชายหรือไม่, ผู้หญิงออกจากบ้านมาทำอะไรในยามวิกาล, ผู้หญิงไปทำอะไรในสถานที่ที่ปลอดภัย หรืออาจรวมถึงการย้อนกลับไปสืบสวนชีวิตทางเพศของผู้หญิงว่ามี หรือเคยมีคู่นอนมากี่คน มีพฤติกรรมทางเพศเช่นไร สำส่อนหรือไม่ ฯลฯ เป็นต้น วิธีการคิดเช่นนี้เป็นการเน้นย้ำถึงความไร้อำนาจ, ความอ่อนแอ, การเป็นเหยื่อที่ถูกกระทำของผู้หญิงให้มากขึ้น จนนำมาสู่หนทางของการแก้ไขที่ผิดที่ผิดทางด้วยการให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายป้องกันตัวเอง เช่น ผู้หญิงควรแต่งตัวมิดชิด, ไม่ควรเอาตัวไปอยู่ในสถานที่เสี่ยง หรือออกจากบ้านในยามวิกาล ฯลฯ ในที่สุดแล้วก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้ เพราะสาเหตุที่แท้จริงของการกระทำ ความรุนแรงคือ ผู้ชาย ยังคงลอยนวล และปลอดภัยภายใต้สังคมผู้ชายเป็นใหญ่ ผู้กระทำผิดถูกกลบเกลื่อน ลบเลือนให้ลอยหายไปกับการตอกย้ำถึงสภาวะล่อแหลม คลอนแคลน และไม่มีอำนาจของความเป็นผู้หญิง ด้วยการนำเสนอภาพ และตอกย้ำภาพซ้ำแล้วซ้ำเล่าของผู้หญิงให้กลายเป็นเหยื่อซ้ำซ้อนของสังคมแห่งความไม่เท่าเทียมนี้

แต่ทว่าเมื่องานเขียนประสบการณ์นี้เกิดขึ้นจากมือของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ศึกษา ผู้วิจัย นักกิจกรรม ผู้ทำงาน NGOs งานศึกษาเหล่านี้จะได้รับการยอมรับ พูดถึง อ้างอิงได้ ภายใต้กรอบของการเขียนงานวิชาการกระแสหลัก นั่นคือ การผลิตงานศึกษาภายใต้ข้อสมมติฐาน วัตถุประสงค์ ตัวแปร กลุ่มเป้าหมาย ข้อเสนอแนะ ฯลฯ ประสบการณ์ของผู้หญิงบางกลุ่มจึงเป็นเพียงเครื่องมือพิสูจน์ข้อสมมติฐานของผู้ศึกษา เพื่อนำมาตอกย้ำบทสรุปทั่วไปทางทฤษฎีในวงวิชาการ โดยไม่สนใจความแตกต่างทางประสบการณ์ของผู้หญิงแต่ละคน และไม่ให้คุณค่า มองข้าม ละเลยผลิตผลทางความรู้จากการตกผลึกทางประสบการณ์ส่วนตัวของผู้หญิงด้วยตัวเธอเอง

หากถามฉันว่าเพราะอะไรฉันจึงกล้านำเรื่องส่วนตัวมาศึกษา ฉันต้องตอบว่าเพราะหลักสูตรสตรีศึกษาช่วงขวบปีแรกนั้น ได้สร้างพื้นที่พิเศษที่ทำให้ฉัน และพี่ๆเพื่อนๆอีกหลายคน “กล้า” ที่จะแสดงออก กล้าที่จะพูดเรื่องราวส่วนตัว เรื่องราวที่เจ็บปวด ที่เป็นรอยแผลเป็นร้ายลึกที่

ติดตัวของแต่ละคนออกมาได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องอายใคร เพราะเรารู้ว่าพื้นที่ที่เราพูดนั้นเป็นพื้นที่ที่มีแต่ความเคารพ ความเข้าใจ เป็นกำลังใจให้ อันนำไปสู่แรงผลักดัน และแรงบันดาลใจที่สำคัญของการก่อร่างสร้างความรู้จากประสบการณ์ด้วยตัวเราเอง ที่สำคัญที่สุดคือ การหันกลับมาตระหนักถึงความรู้ใกล้ตัวเรา ที่เราละเลย ไม่ให้คุณค่า เช่น ชีวิตแม่ ยาย คนเล็กๆ ในสังคม เป็นต้น เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ฉันเห็นคุณค่า และความสำคัญของความรู้ที่แม่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในชีวิตแม่ และถ่ายทอดมาอยู่ในวิธีการคิด มุมมองในตัวตน สตรีศึกษาทำให้ฉันเข้าใจแม่ เข้าใจพ่อ และเข้าใจตัวเองมากขึ้น

หากถามฉันต่อว่าเพราะอะไรฉันจึงศึกษาเรื่องส่วนตัวที่ล่อแหลม และควรเก็บเป็นความลับในครอบครัวเช่นนี้ ฉันคงตอบว่าเพราะมันได้สร้างตัวตนของฉันมาในทุกวันนี้ ที่สำคัญที่สุด ฉันรู้ว่าแม่เข้าใจในสิ่งที่ฉันกำลังทำ เพราะเมื่อฉันไม่รู้จะเขียนอะไรต่อ แม่มักจะเล่าเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตแม่ให้ฉันฟังเพิ่มเติม รวมทั้งแม่เพิ่งให้คำตอบฉันว่าทำไมแม่ไม่เลิกกับพ่อก็ตอนที่ฉันเขียนงานชิ้นนี้ไปได้ครึ่งหนึ่งแล้ว แม่รู้ว่าฉันไม่ได้ต้องการทำลายครอบครัว พ่อ หรือทำลายชื่อเสียงของครอบครัวของพ่อและแม่ แม่รู้ว่าฉันกำลังทำอะไร แม่เป็นกำลังใจให้กับสิ่งที่ฉันกำลังทำ

งานศึกษาประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของฉันเป็นงานที่ทำหายในการศึกษา เพราะฉันต้องการสร้างความรู้ที่เกิดจากคนในประสบการณ์เอง แต่ในทางกลับกันมันเป็นประเด็นที่อ่อนไหวทางความรู้สึกสำหรับครอบครัวฉัน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากความรุนแรงในครอบครัวถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติ ธรรมดาที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกครอบครัว มันเป็นเรื่องส่วนตัวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนตัว คนอื่นจึงไม่กล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยว แต่ในความปกติ ธรรมดานั้น เราไม่สามารถพูดถึงหรือเปิดเผย สิ่งที่เกิดขึ้นได้เลย เพราะมันถูกมองว่าเป็น “เรื่องปกติที่น่าอับอาย” ไม่ควรพูดถึง และน่าแปลกที่สมาชิกในครอบครัวทำราวกับว่ามันเป็นข้อตกลง หรือสัญญาะหว่างกันที่ “รู้กันเงียบๆ” โดยไม่ต้องการวาทะจาสัตย์ ลายเซ็น หรือกระดาษร่างข้อตกลงว่า สิ่งนี้เป็นความลับของครอบครัว ฉะนั้นการบอกเล่า เปิดเผยความลับในครอบครัวให้คนอื่นในสังคมรับรู้ นั่นหมายถึงการไม่ซื่อสัตย์กับครอบครัวของตัวเอง โดยไม่คำนึงถึงชีวิต และจิตใจที่ดำรงอยู่ในครอบครัวนั้นว่าจะเป็นอย่างไรรหรือให้คำอธิบายกับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร ด้วยวิธีคิดแบบใด การละเมิดพันธะของครอบครัว โดยการเปิดเผยสิ่งที่ควรจะเป็นความลับในครอบครัวของฉันนั้น เป็นก้าวหนึ่งของการเยียวยา รักษาบาดแผลในจิตใจฉัน เพื่อให้ฉันได้กลับมาเติบโตอย่างเข้มแข็งอีกครั้งจากการกลับไปศึกษาทบทวนเรื่องราวความเจ็บปวดที่กีดกันชีวิตฉันจากการรักษาความลับนี้ไว้กับตัวเอง ดังเช่นที่ เบลล์ ฮุกส์ ได้กล่าวไว้ว่า “ความลับในครอบครัว สิ่งที่เป็นไปในครอบครัวที่ซึ่งเป็นข้อผูกพันระหว่างพวกเรา เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เรากลายเป็นครอบครัว มันมีความรู้สึกหนึ่งที่รุนแรงเกี่ยวกับการละเมิด

ข้อผูกมัดนั้น และขณะนี้ฉันสามารถเติบโตได้ภายในบรรยากาศของความลับที่บุกรุกชีวิตของพวกเรา”²

งานเขียนชิ้นนี้สร้างความลำบากใจให้กับฉันมาก เพราะแม้ความรุนแรงต่างๆจะกลายเป็นอดีตไปแล้วสำหรับฉัน แต่ฉันยังอยู่บ้านเดิม อยู่ในครอบครัวเดิม สมาชิกในบ้านคนเดิม ทุกอย่างเหมือนเดิม แต่ไม่มีความรุนแรง ทุกคนเติบโตขึ้นทั้งทางความคิด ทักษะคิด ความรัก ความรุนแรงกลายเป็นอดีต แต่เมื่อฉันเขียนงานชิ้นนี้นั้นหมายถึงการย้อนกลับไปรำลึกถึงความทรงจำที่ภาพแห่งความรุนแรงยังคงฉายชัดอยู่ในชีวิตจิตใจของฉัน แม่แม่ฉัน และคนอื่นในครอบครัวสามารถจัดการกับความรุนแรงที่กลายเป็นอดีตไปแล้วได้ แต่สำหรับฉันมันเหมือนกับต้องไปเริ่มรื้อฟื้นสิ่งที่ฉันอยากจะลืมขึ้นมาใหม่ เพื่อนำมันขึ้นมาให้ความหมายใหม่ ซึ่งไม่ว่าจะอย่างไรมันก็คือความเจ็บปวด แต่ฉันก็เติบโตขึ้น การเรียนรู้ความเจ็บปวดมักทำให้คนเติบโตขึ้นเสมอ จากที่กล่าวมาทำให้มันเป็นเรื่องยากสำหรับฉันในการเขียนถึงกับขนาดที่ว่าบ่อยครั้งฉันยังคิดกับตัวเองว่า ถ้าแม่แยกทางกับพ่อตั้งแต่อดีต ฉันอาจจะเขียนงานออกมาได้อย่างสบายใจกว่าที่เป็นอยู่

อาจมีการตั้งคำถามว่าการศึกษา หรือการเขียนเรื่องราวประสบการณ์ส่วนตัวนั้น น่าจะเป็นเรื่องง่ายและสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว เพราะไม่ต้องไปลงสนามศึกษา (fieldwork) แต่สิ่งที่ฉันอยากจะบอกคือการศึกษาคือการศึกษา หรือการเขียนเรื่องราวของตัวเอง โดยเฉพาะในประเด็นที่ไม่ควรเปิดเผย หรือพูดถึงในที่สาธารณะ ที่เป็นข้อห้าม (taboo) ทางสังคมเช่น เรื่องความรุนแรงในครอบครัวนี้ เป็นเรื่องที่เขียนได้ยากที่สุดสำหรับฉัน ด้วยเหตุผลที่ว่าทุกคนที่เป็นร่องรอยของความรุนแรงในครอบครัวฉันยังคงดำรงชีวิตอยู่ภายในครอบครัว

ที่สำคัญแม้การศึกษาเรื่องราวของตัวเองนั้น ไม่จำเป็นต้องลงภาคสนาม เพื่อไปสังเกตการณ์ เก็บข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ เพราะข้อมูลทุกอย่างอยู่ที่ตัวเรา แต่อย่าลืมว่าการลงภาคสนามนั้นมีช่วงระยะเวลาของการศึกษา มีเงื่อนไขของเวลา และขอบเขตของเนื้อหาเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งต่างจากชีวิตจริงของคนๆหนึ่งที่ไม่มีขอบเขต ไม่แน่นอน ไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าต้องการข้อมูลช่วงเวลาไหน ปีไหน เนื่องจากทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตคนๆหนึ่งนั้นเกี่ยวโยงกับทุกบริบท ทุกช่วงเวลาของชีวิต อันนำไปสู่การสร้างเงื่อนไข หรือเหตุผลของการกระทำ หรือการคิด ตัดสินใจในแต่ละคน ดังนั้นสำหรับฉันชีวิตคนๆหนึ่ง คือ สนามศึกษาที่อัดแน่นไปด้วยเครือข่ายของข้อมูลจำนวนมากมายมหาศาล ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว ทำไมเราต้องเสียเงิน เสีย

²bell hooks, “ Writing Autobiography,” in Women, Autobiography, Theory : A Reader, p.429.

งบประมาณมากมาย เพื่อไปทำการศึกษาในสิ่งที่ไกลห่างออกจากตัวเรา แปรลกแยกจากตัวเรา เพียงเพื่อให้ได้จำนวนกรณีศึกษาที่มากพอในการเป็นข้อพิสูจน์สำหรับยืนยันความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของทฤษฎีเท่านั้นหรือ

งานศึกษาของ แคโรลินน์ เอลลิส และอาเธอร์ พี บอชเนอร์³ ได้กล่าวถึง ความน่าเชื่อถือ (reliability), ความมีเหตุผล (validity) และความเป็นบทสรุปทั่วไป (generalization) ของงานศึกษา วิจัยประสบการณ์ส่วนตัว ไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

คำตอบของความน่าเชื่อถือ ในงานศึกษาประสบการณ์ส่วนตัว คงต้องให้ผู้อ่านเป็นผู้ตัดสินใจว่าเรื่องราวของเราเกี่ยวข้องกับใครโดยตรงกับผู้อ่าน หรือเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คนที่ผู้อ่านรู้จัก อันจะสื่อความหมายที่นำมาซึ่ง “ความรู้สึก” จากโลกหนึ่งสู่โลกอื่น และสร้างโอกาสสำหรับผู้อื่นให้มีประสบการณ์ จากจินตนาการ ความรู้สึก ทางอ้อมจากสิ่งที่ผู้เขียนบอกเล่า

ส่วนความมีเหตุผล ของงานศึกษาประสบการณ์ส่วนตัว การนำเสนอประสบการณ์ส่วนตัวนั้นเป็นเหมือนกับงานที่เสมือนจริง ซึ่งจะกระตุ้นมุมมอง ความรู้สึกของผู้อ่านจากการบรรยายประสบการณ์ราวกับว่ามันเป็นชีวิตจริง เชื่อถือได้ เป็นไปได้ สามารถตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธประสบการณ์นั้นสามารถช่วยผู้อ่านสื่อสารกับคนอื่นๆ ที่แตกต่างจากพวกเขาเองหรือไม่ หรือ เสนอหนทางที่จะปรับปรุงชีวิตของผู้มีส่วนร่วม และผู้อ่าน หรือแม้แต่ตัวเอง

ในการสร้างบทสรุปทั่วไป ของงานศึกษานั้นก็คือ การที่ชีวิตของเรา เฉพาะเจาะจง แต่เป็นแบบฉบับ เราใช้ประสบการณ์ของเราในการเรียนรู้ผู้อื่น กล่าวคือ เราใช้ประสบการณ์ชีวิตของเราในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อสามารถนำไปเป็นตัวอย่างหนึ่งของกลุ่มคนที่ใหญ่กว่า และสามารถนำไปเป็นบทสรุปทั่วไปได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้กรณีศึกษามากมายที่พยายามจัดแบ่งเป็นกลุ่ม เพราะจำนวนของกรณีศึกษาไม่ใช่หนทางของการยืนยันว่าบทสรุปที่ได้จะนำมาใช้ได้กับชีวิตของทุกคน

³Carolyn Ellis and Arthur P. Bochner, “Autoethnography, Personal Narrative, Reflexivity : Researcher as Subject,” in Handbook of Qualitative Research, p. 751.

การสร้างความรู้จากประสบการณ์ส่วนตัวที่เปลี่ยนแปลง

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปในครอบครัวฉันปัจจุบันคือ ครอบครัวของฉันเป็นพื้นที่ที่ปราศจากแล้วซึ่งความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยที่พ่อและแม่ยังใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันเช่นเดิม แต่สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปคือ ความห่างเหินระหว่างพ่อและฉัน แม้ว่าสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นจะผ่านไปนานกว่าเกือบสิบปีแล้ว แต่มันก็ไม่สามารถทำให้อะไรดีขึ้นไปมากนัก อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญคือ ฉันเป็นอิสระจากความโกรธ และความเกลียดที่มีต่อพ่อ และต่อตัวเอง

ด้วยสถานะของฉันที่เป็นทั้ง ผู้หญิง ลูกสาว และผู้ศึกษา ที่ตั้งใจศึกษาประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับแม่ และตัวฉัน โดยมีฉันเป็นผู้รับรู้ ถ่ายทอด และถอดรหัสเรื่องราวต่างๆ ตลอดระยะเวลาของการย้อนรำลึกความทรงจำ เพื่อปะติดปะต่อเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้น ได้สะท้อนให้เห็นระยะทางของการเติบโตทางความคิด ตัวตน ความรู้สึกของฉัน ที่มีตั้งแต่ความสับสน ซ้ำซ้อน เจ็บปวดทางตัวตน แต่ในขณะเดียวกันฉันก็ได้กลับไปตีความ และทบทวนความคิด ความรู้สึกของฉันอีกครั้งจากการรื้อฟื้นความทรงจำที่ต้องการลืมนี้ มันพิสูจน์ให้เห็นว่าฉันในฐานะของผู้ศึกษาไม่ได้แยกขาดจากบทบาทความเป็นลูก รวมถึงความเป็นผู้หญิงที่มีความคิดอันเป็นอิสระ ซึ่งทำให้ฉันอยู่ในพื้นที่ที่ลักลั่นระหว่าง บทบาทของลูก ผู้หญิงคนหนึ่ง และผู้ศึกษา ที่ไม่สามารถหาพื้นที่อย่างชัดเจนให้กับตัวเองได้ (in between space)

ความลักลั่นของการศึกษาเช่นนี้ จึงทำให้ฉันต้องมีมุมมองที่เรียกว่า การมองจากมุมมองภายนอก และการมองจากมุมมองภายใน (inside out – outside in) ซึ่งก่อให้เกิดความสับสน สงสัย เคลือบแคลงใจในตัวฉัน แต่ขณะเดียวกันก็พร้อมทำความเข้าใจในเหตุผลของแม่ ตัวแม่และเรื่องเล่าของแม่ไปพร้อมกัน กล่าวคือ ความเป็นผู้หญิงของฉันที่เติบโตขึ้น และได้รับการศึกษาในสังคมสมัยใหม่ ที่อยู่ต่างยุคสมัย (generation) กับแม่ ทำให้วิธีการคิด มุมมอง และวิธีการแก้ปัญหาของฉันและแม่แตกต่างกัน นั่นคือ ฉันมองว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่เลวร้าย ที่ไม่น่าเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน และที่สำคัญคือ แม่ไม่จำเป็นต้องทนอยู่กับพ่ออีกต่อไป ในขณะที่แม่เป็นคนอีกรุ่นหนึ่งที่คิดว่าความรุนแรงเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้กับทุกครอบครัว เช่นคำพูดของแม่ที่ว่า “ครอบครัวอื่นเค้ายิ่งกว่าเราอีก แก๊กเคยเห็นไหม น้า...นะ แพนเค้ายิ่งกว่าพ่อ ถ้าแก๊กรู้แก๊กจะเห็นว่าปัญหาในครอบครัวเราเล็กลง” จากคำพูดของแม่ตรงนี้ ทำให้ฉันได้คิดว่าแม่ได้นำเอาประสบการณ์ ความรุนแรงของครอบครัวอื่นที่แม่ได้เห็น ได้รับรู้ รับฟังมาเทียบเคียงกับประสบการณ์ของตัวเอง อันนำมาสู่การตระหนักและเข้าใจว่าเรื่องความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกครอบครัว ซึ่งท้ายที่สุดก่อให้เกิดการสร้างตัวตนใหม่ของแม่ในการ

พยายามปรับตัว ปรับใจให้รับกับประเด็นความรุนแรงในครอบครัว ที่มองว่าความรุนแรง ความขัดแย้งในครอบครัวเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ อีกทั้งด้วยความที่ฉันเป็นผู้หญิงเหมือนกับแม่ทำให้ฉันเข้าใจได้ว่าเป็นเพราะลูก ความรัก ความผูกพัน ของแม่ที่มีต่อพ่อทำให้แม่อยู่คู่ต่อ และคิดหาวิธีการต่อรองกับอำนาจที่ก่อความรุนแรงให้กับครอบครัว

ดังนั้นในฐานะของฉันดังที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่า ในบริบทที่แตกต่างกันทำให้ความคิด การรับรู้ มุมมองของฉันในเรื่องความรุนแรงของฉันกับแม่ก็แตกต่างกันไปด้วย และยังมีบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกันมากเท่าไร มุมมองในการมองก็จะแตกต่างกันมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นจึงสามารถเกิดได้ทั้งความสับสน วุ่นวาย เคลือบแคลง และเข้าใจไปพร้อมกัน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบกับฉันในระยะแรก กล่าวคือประสบการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวของฉันได้เปลี่ยนแปลงตัวตนของฉัน ความรุนแรงที่พ่อกระทำต่อแม่ ทำให้ฉันโกรธ และเกลียดพ่อ รวมถึงผู้ชายทุกคน ด้วยการสร้างภาพเหมารวมให้กับผู้ชายทุกคนว่า เห็นแก่ตัว เจ้าชู้ ชอบใช้ความรุนแรงเหมือนกัน ฯลฯ แต่ในทางตรงข้าม ฉันก็อยากเป็นผู้ชาย เพราะจากประสบการณ์ในครอบครัวของฉันนั้นทำให้ฉันเรียนรู้ว่า ผู้ชายมีอำนาจ มีอภิสิทธิ์ และได้เปรียบทุกอย่างในชีวิตครอบครัว ไม่ต้องรับผิดชอบอะไรในครอบครัว มีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย ในขณะที่ผู้หญิง หมายถึง แม่ ยาย ฉัน ต้องเป็นผู้จัดเตรียม ดูแลงานและความเรียบร้อยทุกอย่างภายในบ้าน ทำให้ฉันเกลียดตัวเองที่เป็นผู้หญิงซึ่งในความคิดฉันขณะนั้นมองว่าเพศหญิงเป็นเพศที่เสียเปรียบ และเหนื่อยอยู่ตลอดเวลา อันนำมาสู่ความคิดของการเกลียดเพศตัวเอง เกลียดตัวเองที่เกิดมาเป็นผู้หญิง ฉันจึงเริ่มเลียนแบบลักษณะการแต่งตัวของผู้ชาย และพยายามทำตัวเหมือนผู้ชาย ฉันรู้สึกอย่างรุนแรงถึงความแปลกแยกกับร่างกาย และจิตใจตัวเอง อย่างไรก็ตามฉันก็สามารถผ่านพ้นช่วงของความสับสนทางตัวตนของฉันมาได้จากการเรียนสตรีศึกษา ซึ่งทำให้เห็นการต่อสู้ของแม่ด้วยวิธีที่ไม่ก่อให้เกิดความรุนแรง ฉันเห็นความสำคัญของเรื่องเล่าของแม่ ทศนคติ มุมมองของฉันในเรื่องเพศจึงเปลี่ยนแปลงไป ฉันเลิกดูถูกเพศแม่ของฉัน ฉันภูมิใจที่ฉันเกิดมาเป็นผู้หญิง และเป็นลูกแม่ รวมทั้งการรักตัวเองมากขึ้น

ในบทบาทของความเป็นลูก และฐานะของผู้หญิงคนหนึ่ง ขณะที่แม่ต้องเผชิญกับความรุนแรงในครอบครัว การที่ฉันได้ซึมซับเอาความเจ็บปวดจากแม่มาสู่ตัวฉัน ทำให้ฉันคิดที่จะช่วยเหลือแม่ ด้วยการคิดแทนแม่ ว่าถ้าฉันเป็นแม่ และต้องตกอยู่ในสถานการณ์แบบเดียวกับที่แม่ฉันต้องเผชิญ ฉันจะรู้สึกอย่างไร และตอบโต้อย่างไรกับสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งคำตอบของฉันคือ ฉันไม่ทน ฉันจะเลิก ฉันจะไม่เป็นเหมือนแม่ อันนำมาสู่ปฏิบัติการต่อต้านพ่อของฉัน ซึ่งการกระทำทุกอย่างของฉันอยู่ในสายตาแม่ตลอดเวลา แต่การต่อต้านของฉันนั้นกลับยิ่งทำให้แม่เสียใจ ทุกข์ใจมากขึ้น และทำให้ฉันไม่เข้าใจแม่ตัวเอง ทั้งๆที่ฉันกำลังช่วยแม่อยู่ แต่แม่กลับไม่ช่วยเหลือตัวเอง

อีกทั้งยังมาสอนให้ฉันพยายามเข้าใจในตัวพ่อ และความคิดของพ่อผู้ที่ทำร้ายแม่อีก ฉันจึงรับไม่ได้กับสิ่งที่แม่ทำ จากจุดนี้ทำให้ฉันเริ่มต่อต้านแม่ และมองแม่ว่าอ่อนแอ ไม่เข้มแข็ง ปล่อยให้ตัวเองเป็นผู้ถูกระทำอยู่ฝ่ายเดียว

จากประสบการณ์ความคิด ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เมื่อฉันมองย้อนกลับไปทำให้ฉันได้ตระหนักว่า การที่ฉันพยายามคิดแทนแม่ ทำเพื่อแม่ ต่อต้านพ่อแทนแม่ โดยเอากรอบความคิดของฉันไปสวมทับให้กับการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจให้กับแม่ ส่งผลให้ฉัน แปรกแยกกับแม่ และมองแม่เป็นอย่างเป็นอื่น โดยการใช้มุมมองของฉันซึ่งเป็นคนนอก ในการตัดสินใจ และ คิดแทนแม่ ทำให้ฉันไม่เข้าใจการกระทำของแม่ว่าทำไมไม่เลิกกับพ่อสักที จนเกิดปฏิกิริยาต่อต้านแม่ ซึ่งส่งผลให้ฉันไม่สนใจตัวตนของแม่ เรื่องเล่าของแม่ อันนำมาสู่การละเลยการต่อสู้ของแม่ผ่านเรื่องเล่า หรือการนิทา ทำให้ฉันมองแม่ในมุมมองที่บิดเบือนไปจากสภาพการณ์ของการพยายามรักษาชีวิตครอบครัวให้อยู่รอดภายใต้เงื่อนไขของความรุนแรง และมองแม่ว่าเป็นผู้หญิงอ่อนแอ เป็นแค่เพียงแค่ผู้ถูกระทำอยู่ตลอดเวลา

เมื่อฉันเริ่มเรียนสตรีศึกษา ทำให้ฉันเริ่มมองประสบการณ์ของแม่และฉัน ด้วยมุมมองของผู้ศึกษาแบบสตรีนิยม ฉันหันกลับมามอง และศึกษาแม่ในมุมมองของทั้งผู้ที่อยู่ภายในและอยู่ภายนอก จึงทำให้ฉันตระหนักถึงอำนาจแห่งเรื่องเล่าของแม่ว่ามีอำนาจในการเชื่อมความสัมพันธ์ต่อตัวฉันและแม่ ในลักษณะของสายใยระหว่างผู้หญิงด้วยกันเองและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกให้คงอยู่ได้ในสภาพที่ไม่น่าจะเป็นอยู่ได้แล้ว นั่นคือ การเพียรพยายามรักษา หล่อเลี้ยง และประสานความสัมพันธ์ภายในครอบครัวผ่านการเล่าเรื่องที่เกี่ยวกับพ่อให้ลูกฟัง และเล่าเรื่องของลูกให้พ่อฟังอย่างสม่ำเสมอ สิ่งเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความรู้สึก นึกคิดของทั้งสองฝ่ายในลักษณะที่ดี แม้จะไม่มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง แต่ความสัมพันธ์ยังสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้เงื่อนไขที่เป็นข้อจำกัดในครอบครัวของเรา นั่นคือ การที่ฉันพยายามเข้าใจในตัวพ่อ แม้ฉันจะเข้าใจพ่อได้ไม่มากเท่ากับที่แม่ทำ แต่ฉันคิดว่ามันเป็นสัญญาณที่ดีที่เกิดขึ้น อย่างน้อยก็ได้มีการเริ่มต้นในการพยายามทำความเข้าใจกับสิ่งที่ฉันต่อต้านมาเป็นเวลานาน ด้วยการตระหนักรู้ของฉันว่าแม่ฉันสู้ด้วยวิถีแห่งความรัก ซึ่งส่งผลให้ฉันหลุดพ้นจากความโกรธเกลียดที่ก่อขึ้นในจิตใจและร่างกายของตนเอง แม่ทำให้ฉันเห็นว่าความรักของแม่สรรสร้าง และจรรโลงชีวิต จิตใจของสมาชิกทุกคนในบ้าน รวมทั้งคนรอบข้างด้วย เช่น แม่ให้ความรักกับพ่อ เพราะแม่รู้ว่าพ่อต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวในครอบครัว เนื่องจากการแสดงออกซึ่งความเป็นชายของพ่อที่หันกลับมาทำร้ายตัวพ่อ แม่ให้ความรักกับลูกๆ เป็นต้น

จากประสบการณ์การศึกษาตัวตนของตนเองนั้น ทำให้ฉันเห็นว่าความเป็นผู้หญิงของฉัน ที่แม้จะมีสายเลือดเดียวกับแม่ ประสบเหตุการณ์ความรุนแรงผ่านประสบการณ์ของแม่ แต่ความเป็นผู้หญิง หรือความเป็นสายเลือดเดียวกันไม่ได้รับประกันว่าจะทำให้เกิดความเข้าใจตรงกัน คิดแบบเดียวกัน เสมอไป หรือแม้แต่การเป็นลูก ก็ไม่มีสิทธิในการพูดแทน ตัดสินแทน ประสบการณ์ของแม่ หากยังยึดติดอยู่กับวิธีคิด มุมมองแบบเก่าในการมองว่าผู้หญิงเป็นเพียงเหยื่อของผู้ชาย ซึ่งทำให้ละเลยต่อการต่อรอง ต่อสู้ในช่วงชิงอำนาจในชีวิตประจำวันของแม่ ภายใต้ง่อนไขของความรุนแรงในครอบครัว

งานศึกษา วิจัยประเด็นความรุนแรงในครอบครัวของฉันชิ้นนี้ กล่าวได้ว่าเป็นงานบุกเบิกในการสร้างพื้นที่ และเปิดหน้าต่างใหม่ของการศึกษา วิจัย ที่เกิดจากการสร้างความรู้จากการตกผลึกทางประสบการณ์ของผู้หญิงที่เป็นคนในประสบการณ์ และเปิดประเด็นความรุนแรงในครอบครัวออกสู่สาธารณะด้วยปากคำของผู้ศึกษาเอง ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษา วิจัยที่แตกต่างจากการศึกษา วิจัยในประเด็นดังกล่าวที่มีมาก่อนหน้านั้น ฉันเปิดพื้นที่ให้สังคมได้ตระหนักว่าความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่ “สิ่งต้องห้าม” ที่ไม่ควรแตะต้อง หรือ ควรเก็บงำไว้เป็น “ความลับ” ที่ควรปกปิด ไม่ควรกล่าวถึง โดยเฉพาะกับผู้หญิงที่ยังคงเลือกที่จะดำรงอยู่ในความสัมพันธ์แห่งความรุนแรงในครอบครัว เพราะนั่นเท่ากับเป็นการกลบฝังประเด็นนี้ให้กลายเป็น “ความปกติ” ของความสัมพันธ์ ที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในครอบครัวของผู้หญิงที่ไม่เลือกยุติความสัมพันธ์ อีกทั้งยังเป็นการโดดเดี่ยวผู้หญิงอีกเป็นจำนวนมากด้วยการละเลยการฟังเสียงของพวกเธอในยามที่ต้องการสื่อสารกับคนอื่นในสังคมด้วยประสบการณ์เฉพาะของพวกเธอเอง ด้วยการตีตราว่าพวกเธออ่อนแอ เป็นเหยื่อที่ไม่มีทางสู้ ไร้ซึ่งอำนาจ

งานศึกษาของฉันต้องการเปลี่ยนเสียงเงียบเหล่านี้ให้กลายเป็นเสียงที่ได้ยิน ที่ได้สะท้อนเสียงของความแตกต่างจากเสียงของผู้รู้ ผู้ชำนาญ ที่ควบคุมองค์ความรู้ประเด็นความรุนแรงในครอบครัวในวงวิชาการกระแสหลักของสังคมไทย พร้อมทั้งจุดประกายให้งานศึกษา วิจัยที่สร้างองค์ความรู้จากการตกผลึกทางประสบการณ์ โดยมีผู้หญิงเป็นองค์ประธานของงานศึกษา อันจะนำมาซึ่งการขยายพรมแดนของการศึกษาประเด็นความรุนแรงในครอบครัวที่อยู่บนพื้นฐานของการเคารพซึ่งความแตกต่าง และนำมาซึ่งความหลากหลาย มิติดขององค์ความรู้ทางด้านความรุนแรงในครอบครัวในสังคมไทย